

Türkiye’de Önlisans Eğitimi

Associate’s Degree Education in Turkey

Albena GAYEF

ÖZ

Eğitim, bir ülkenin üretme, gelişme ve kalkınma çalışmalarının temelini oluşturur. Gelişen teknolojinin ve bilgi çağının getirdiği yeni imkânlar sağlık hizmetlerinde yepyeni bir ortam oluşturmuştur. Sağlık alanında tanı, tedavi, rehabilitasyon hizmetlerinde nitelikli destek verebilecek sağlık personeli yetiştirmek amacıyla üniversiteler bünyelerinde Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulları (SHMYO) açılmıştır. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları, üniversitelere bağlı olarak sağlık alanında çeşitli dallarda iki yıllık önlisans eğitimi verilen okullardır. Bu derlemede, Türkiye’de önlisans eğitimi ve sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında eğitim programlarının geliştirilmesi yönünde yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Ön lisans, eğitim, sağlık hizmetleri, meslek yüksekokulu

ABSTRACT

Education creates the basis for a country’s growth, progress and development. Technological development and new opportunities in information age have created a new environment in healthcare. Vocational Schools of Health Services were opened in order to train health professionals supporting diagnosis, treatment and rehabilitation services in the field of health. Two years associate’s degree education is given in Vocational Schools of Health Services depending on the universities. In this review, studies on the development of training programs in associate education and vocational school of health services in Turkey have been examined.

Keywords: Associate’s degree, education, health services, vocational school

Eğitim, bir ülkenin üretme, gelişme ve kalkınma çalışmalarının temelini oluşturur. Bu temelin sağlam olması için düşünen, anlayan, araştıran, sorgulayan, sorun çözen bireylerin yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır (1). Bir ülkenin gerek duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, bilginin üretilmesinde ve topluma hizmette, yükseköğretim önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (2). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler çerçevesine göre yükseköğretim, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini kapsamaktadır (3).

Ülkelerin gelişmişlik dereceleri, bireylerinin çağdaş bilgi ve yeteneklerle donanmış olarak yetişmeleri ile paralellik göstermektedir. Bu durum, her meslek alanında çağın gereklerine uygun nitelikli eleman yetiştirilmesi gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Meslek seçimini yapmış olan bireylerin seçtikleri alanda toplumun sağlığı, ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacak bilgilerle donanımını sağlayacak akademik düzeyde öğretim kurumlarının oluşturulması önem kazanmıştır (4).

Yrd. Doç. Dr. Albena GAYEF (✉)
İstanbul Bilim Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Büyükdere Cad. No:120 34394 Esentepe-Şişli /İSTANBUL
e-mail: albenag77@gmail.com

Ülkeler güçlerini artık sadece nüfuslarından değil; sahip oldukları nitelikli, donanımlı, eğitilmiş, vizyon sahibi inovatif insan gücünden almakta, bu güçleriyle ön plana çıkmaktadırlar. Eğitimde, ekonomide ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler sonucunda, başta kalite güvence sistemleri, akreditasyon ve Bologna süreçleri olmak üzere her anlamda Dünya ile hızlı bir entegrasyon önem kazanmıştır (5).

Yirmi birinci yüzyılda nitelikli, donanımlı, eğitilmiş, alanında uzman, teknolojiyle paralel kendisini geliştiren insan profiline ihtiyaç vardır. Ülkemizde bu insan profilinin yetiştirilmeye çalışıldığı eğitim kurumlarının ilk basamağı meslek liseleri ve devamı niteliğinde olan meslek yüksekokullarıdır. Özellikle sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu, alanlarında yeterli bilgi ve beceriye sahip ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla kurulmuş olan meslek yüksekokulları, mesleki ve teknik eğitim sisteminin en önemli bileşenini oluşturmaktadır (5).

Meslek yüksekokulları, üniversitelere bağlı olarak çeşitli dallarda iki yıllık ön lisans eğitimi verilen okullardır. Meslek yüksekokullarında bir taraftan öğrencilere teorik bilgiler verilirken, diğer taraftan uygulamalı olarak pratik mesleki uygulama eğitimleri de verilmektedir (6). Türkiye’de toplam 939 meslek yüksekokulu bulunmaktadır (7).

Gelişen teknolojinin ve bilgi çağının getirdiği yeni imkânlar toplumların sosyoekonomik yapılarına getirdiği çıktılar yanında sağlık sektöründe de yepyeni bir ortam oluşturmuştur. Eğitim ve sağlık alanında kamu ve özel sektörün yeni yatırımları ön plana çıkmıştır (8). Günümüzde sağlık alanında farklı branşlarda eğitim almış sağlık profesyonellerine olan ihtiyaç artmıştır (4).

Cumhuriyet’in ilanından itibaren süreleri farklı olan kurslarla daha sonra okul isimleri ve unvanları değişen mekteplerle hekim dışı sağlık personeli yetiştirilmiştir. Ana çocuk sağlığı hizmetlerinde ebelerin, hasta bakımında hemşirelerin ve trahom, sıtma, tüberküloz, lepra ve frengi gibi hastalıklara karşı tanı, tedavi ve koruyucu sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde sağlık memurlarının çok büyük hizmetleri olmuştur. Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi yasası gereğince 1963 yılından itibaren ülkemizde uygulanması sırasında hekim dışındaki gereksinim duyulan sağlık

personeli ihtiyacı ebeler, sağlık memuru ve çevre sağlığı teknisyenleri tarafından karşılanmıştır. Ayrıca hastanelerin anestezi, röntgen ve laboratuvar birimlerinde görev alacak ve ortaokula dayalı dört yıllık bir eğitim sonrası teknisyenler yetiştirilmiştir. Son yıllarda ülkemizde ayaktan veya yatarak tanı, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin sunumunda ve çağdaş teknolojileri etkin olarak kullanabilecek farklı sağlık insan gücüne ihtiyaç duyulması yeni branş elemanlarının yetiştirilmesine neden olmuştur. Bu amaçla üniversiteler bünyesinde iki yıllık Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları kurulmuştur. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında farklı alanlarda ön lisans düzeyinde eğitim verilmektedir. Ülkemizde ilk kez Yükseköğretim Kanununun 7. maddesi uyarınca 07.02.1985 tarihinde Hacettepe Üniversitesinde liseden sonra iki yıl süren eğitim sonrası tekniker unvanı ile ön lisans diploması verilen Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları açılmıştır (8).

2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı verilerine göre Türkiye’de ön lisans eğitimi almakta olan toplam 2013762 öğrenci bulunmaktadır (9). 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında 105 Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda toplam 87069 öğrenci öğrenim görmektedir (10).

Türkiye’de farklı alanlarda sağlık profesyonellerinin yetiştirildiği Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında verilmekte olan ön lisans eğitimi sonucunda, mezunların sahip olması beklenen bilgiler (kuramsal ve olgusal bilgi), beceriler (bilişsel ve uygulamalı), yetkinlikler (bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü yetkinlik) Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) 5. Düzey (Ön lisans Eğitimi) Yeterlilikleri çerçevesinde tanımlanmıştır (11). TYYÇ 5. Düzey (Ön lisans Eğitimi) Yeterlilikleri çerçevesinde tanımlanmış olan bu yeterlilikler ile uyumlu olarak Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında eğitim programlarının geliştirilmesi çalışmaları yapılmıştır. Sonuç olarak, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarından mezun olacak öğrencilere kazandırılması beklenen yeterlikler ve yetkinlikler ile ilişkili olarak eğitim programları revize edilmiş ve geliştirilmiştir. Mezunlardan beklenen yeterlikler ve yetkinlikler ile ilişkili bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Güneş F. Bologna süreci ile yükseköğretimde öngörülen beceri ve yetkinlikler. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 2012, Nisan/April. 1-9, Cilt 2, Sayı 1.
2. Erdem A.R. Dünyadaki yükseköğretimin değişimi. Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi. 2004; Haziran, Cilt 4, Sayı 2. 299-314.
3. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ). PDF Dökümanı [Erişim tarihi:24 Mart 2016].
4. Hızel S, Kumbasar H. Neden sağlık hizmetleri meslek yüksek okulları kuruldu? Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yıllığı. 2000, Cilt 1, Sayı 1.1-4
5. Alkan R.M, Suiçmez M, Aydınkal M, Şahin M. Meslek yüksekokullarındaki mevcut durum: Sorunlar ve bazı çözüm önerileri. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2014; 4(3), 133-140.
6. Gökdoğan O, Sarıgöz O. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin “mesleki uygulama dersi” ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. Batman University Journal of Life Sciences. 2012; Volume 1, Number 1. 1091-1100.
7. 2014-2015 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Türlerine göre birim sayıları raporu. PDF Dökümanı [Erişim Tarihi: 25 Mart 2016].
8. Özcan C. Türkiye’de sağlık teknikerliği ön lisans eğitiminin standardizasyonu. Sağlık ve Toplum. 2011; Yıl:21, Sayı: 2 Mayıs-Ağustos. 3-8.
9. 2014-2015 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Öğrenci Sayıları 2014-2015 Özet Tablosu. PDF Dökümanı [Erişim Tarihi: 25 Mart 2016].
10. 2014-2015 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanı Sayıları, 2014-2015. PDF Dökümanı [Erişim Tarihi: 25 Mart 2016].
11. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi, 5. Düzey (Önlisans Eğitimi) Yeterlilikleri. PDF Dökümanı [Erişim tarihi:28 Mart 2016].

